

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

برگرفته از: کرا دل
نویسنده: آیدان چی. سیماردون
برگردان: م. قربانی
۲۳ فبروری ۲۰۲۵

سودان: خط مقدم جبهه جدید ایران و روسیه در بحیره سرخ

در حالی که نیروهای مورد حمایت ایران و روسیه در سودان به موفقیت‌های بزرگی در میدان نبرد دست می‌یابند، تهران و مسکو به دنبال دستیابی به یک پایگاه استراتژیک در بحیره سرخ برای جبران ناکامی‌های خود در سوریه هستند.

*****

علی الشریف وزیر امور خارجه سودان در ۱۲ فبروری اعلام کرد که سودان موافقت کرده است که به روسیه اجازه دهد یک پایگاه بحری در سواحل بحیره سرخ ایجاد کند. این امر، در پی از دست دادن پایگاه‌های روسیه در سوریه، پس از برکناری بشار اسد، رئیس‌جمهور سابق سوریه در دسامبر گذشته، پایگاه استراتژیک مهمی را در اختیار مسکو قرار می‌دهد.

این تحول همزمان با موفقیت‌های سریع نیروهای مسلح سودان (SAF) در میدان نبرد، از جمله تصرف مرکز خارطوم و شهر ستراتیژیک أم روابه، و نیز همسویی رو به رشد بین‌المللی با نیروهای مسلح سودان در جنگ داخلی با نیروهای مورد پشتیبانی امارات متحده عربی، نیروهای حمایت سریع (RSF)، قابل توجه است. تا اوایل سال ۲۰۲۴ روس‌ها عمدتاً از نیروهای مورد حمایت امارات، پشتیبانی می‌کردند، اما تغییرات در طرف‌ها، موضع مسکو را به ایران - حامی پر و پا قرص نیروهای مسلح سودان - نزدیک کرد، همکاری‌های نیروهای مسلح سودان با اوکراین را کاهش داد و از منافع روسیه در ایجاد پایگاه بحری در بندر سودان حمایت کرد. تأثیر دست‌آوردهای عظیم سرزمینی نیروهای مسلح سودان، نه تنها در این کشور شمال افریقا، بلکه در سراسر آسیای غربی که عمیقاً درگیر این جنگ نیابتی است، احساس می‌شود.

نیروهای حمایت سریع (نحس) که از سوی امارات متحده عربی، ارتش ملی لیبیا، و چاد پشتیبانی می‌شوند، تا همین اواخر روسیه و کنیا را از جمله حامیان خود می‌دانستند. در همین حال، نیروهای مسلح سودان، از سوی مصر، اریتره، عربستان سعودی، اوکراین، ترکیه، ایران و اکنون روسیه حمایت می‌شوند. برخی اوقات این ائتلاف‌ها با تغییرات ناشی از منافع، از ذخایر طلای سودان گرفته تا معاملات تسلیحاتی سودآور، سیال هستند.

با این حال، بزرگترین تأثیر، پیشرفت مستمر نیروهای مسلح سودان، بر ژئوپلیتیک خواهد بود. با توجه به سواحل بحیره سرخ سودان در فاصله بین اسرائیل و یمن، حمایت ایران از نیروهای مسلح سودان می‌تواند پایگاهی برای محور مقاومت تضعیف شده محسوب شود و روابط اسرائیل و سودان را از مسیر پیوند با پیمان ابراهیم در سال ۲۰۲۰، خارج کند.

میزان نفوذ ایران بر سودان به این بستگی دارد که کشورهای غربی و متحدانشان تا چه حد نیروهای مسلح سودان را تقویت یا تضعیف کنند.

ریشه جنگ داخلی جاری

سودان از زمان استقلال در سال ۱۹۵۶ تاکنون تقریباً هر سال جنگ داخلی را تجربه کرده است. در سال ۱۹۸۹، عمر البشیر، صدیق المهدی، نخست‌وزیر را برکنار کرد و خارطوم را به سمت ایران آورد که در ازای دسترسی به بندر سودان در بحیره سرخ، تسلیحات را تأمین می‌کرد. حمایت ایران به دلیل نسل‌کشی سودان در دارفور بحث‌برانگیز بود. با این حال، روابط سودان و ایران هنگامی که سودان در زمان شکاف میان عربستان و ایران در کنار عربستان قرار داشت، وخیم‌تر شد. سودان از ابتدای سال ۲۰۱۴، تمامی مراکز فرهنگی را بست و دیپلمات‌های ایرانی را اخراج کرد. سال بعد، سودان نیروهای حمایت سریع (نحس) را برای حمایت از ائتلاف تحت رهبری عربستان علیه نیروهای همسو با انصارالله یمن گسیل کرد.

در سال ۲۰۱۶، سودان همراه با سایر کشورهای عربی پس از حمله معترضان ایرانی به نمایندگی‌های دیپلماتیک عربستان سعودی در واکنش به اعدام شیخ نمر النمر، روحانی صریح الکلام شیعه، روابط خود را با ایران قطع کرد. در همان سال، سودان نیز عادی‌سازی روابط با اسرائیل را آغاز نمود.

در سال ۲۰۱۹، اعتراضات در سودان علیه افزایش هزینه‌های زندگی آغاز شد. در اپریل همان سال، ارتش کشور که شامل عناصری از نیروهای مسلح سودان و «نحس» بود، دولت را سرنگون کرد. جنگ قدرت بین دو نیرو در اپریل ۲۰۲۳، زمانی که نیروهای «نحس» فرودگاه خارطوم، کاخ ریاست جمهوری و چندین پایگاه نظامی کلیدی را تصرف کردند، به جنگ تبدیل شد. علی‌رغم تغییرات شدید، سودان به عادی‌سازی روابط با دولت اشغالگر ادامه داد.

از جنگ داخلی تا جنگ نیابتی

با طولانی شدن جنگ، قدرت‌های خارجی مداخله کردند. امارات متحده عربی از نیروهای حمایت سریع به دلیل گذشته آن‌ها علیه جنبش مقاومت انصارالله یمن حمایت کرد و در ازای طلا برای «نحس»، تسلیحات تهیه کرد. در مقابل، مقادیر زیادی طلا از مناطق تحت کنترل نیروهای حمایت سریع در غرب سودان صادر می‌شود.

امارات این رابطه را پنهان نگه داشت و امیدوار بود بندر جدیدی در امتداد بحیره سرخ تحت کنترل نیروهای حمایت سریع افتتاح کند. اما وقتی حمایت آن‌ها برملا شد، (ساخت بندر) نیز لغو شد. این باور عمومی وجود دارد که بدون حمایت امارات «نحس» کلاً فرو خواهد پاشید.

چاد همسایه غربی سودان نیز با تهیه تسلیحات از «نحس» پشتیبانی می‌کند. ارتش ملی لیبیا نیز در ازای قاچاق کالاهائی مانند طلا، حشیش و خودروهای سرقتی از «نحس» حمایت می‌کند.

روسیه پیش از جنگ از «نحس» برای محافظت از معدن طلا حمایت می‌کرد. با این حال سال گذشته مسکو به امید دسترسی به بندر سودان به حمایت از نیروهای مسلح سودان روی آورد. به همین نحو کنیا که قبلاً «نحس» را به رسمیت شناخته بود، اکنون به پشتیبانی از نیروهای مسلح سودان روی آورده است.

بزرگترین حامی نیروهای ارتش سودان مصر است که نه تنها تسلیحات آن را تأمین می‌کند، بلکه مستقیماً از طریق سربازان خود و حملات هوائی در آنجا درگیر شده است. قاهره امیدوار است که نیروهای مسلح سودان به متحد قابل اعتمادی در برابر اتیوپی تبدیل شوند، زیرا اتیوپی آن‌را به سرقت آب از رودخانه نیل متهم می‌کند. با این حال منافع اصلی مصر این است که نیروهای مسلح سودان ثبات برقرار کنند و جریان پناهجویان را متوقف سازند. هر زمان نیروهای مسلح سودان تضعیف شده است، مصر عقب‌نشینی کرده است.

ترکیه نیز از طریق مصر برای نیروهای مسلح سودان اسلحه تهیه می‌کند. اوکراین در ابتداء برای جنگ با روسیه و اکنون برای آموزش نیروی هوائی، نیروهای خود را (به سودان) اعزام می‌کند. اریتره که با سودان هم‌مرز است از شبه‌نظامیان متحد با نیروهای مسلح سودان حمایت می‌کند.

اما، شگفت‌انگیزترین آن‌ها، نقش ایران، دشمن پیشین سودان است. ارتش سودان پس از قطع رابطه و عادی‌سازی روابط با اسرائیل، در رفتار خود چرخش کرد و خواستار حمایت ایران شد.

یکی از دلایل نزدیکی با ایران، ناامیدی محض بود: در طول سال ۲۰۲۳ نیروهای مسلح سودان پی‌درپی قلمروهای خود را از دست می‌دادند و چیزی نمانده بود هم پایتخت و هم دومین شهر بزرگ ام‌دورمان را از دست بدهند. متحد اصلی آن، مصر، به دلیل ناامیدی از پیشرفت، عقب‌نشینی کرد، زیرا باید بر بحران اقتصادی خود تمرکز می‌کرد.

بهبود روابط ایران و عربستان سعودی الگویی برای سودان فراهم کرد. کشف این‌که نیروهای «نحس» از سوی امارات حمایت می‌شوند نیز با منافع ایران هم‌سو بود. ایران از دولت صنعا در برابر نیروهای نیابتی امارات در یمن حمایت می‌کند.

با شروع نسل‌کشی اسرائیل در غزه، انگیزه ایران برای همکاری با سودان که در حد فاصل اسرائیل و یمن واقع شده است، بیش‌تر شد. در اکتوبر ۲۰۲۳، نیروهای مسلح سودان روابط خود را با ایران عادی کردند. دو ماه بعد، ایران صادرات تسلیحات، به ویژه پهبادها را آغاز کرد. در فبروری ۲۰۲۴، همین پهبادها به رفع محاصره ام‌دورمان کمک کردند.

دست‌آوردهای نیروهای ارتش سودان و پی‌آمدهای آن در غرب آسیا

در سال ۲۰۲۴، نیروهای مسلح سودان شهرهای کلیدی را تصرف کردند و بر مناطق پر جمعیت تسلط یافتند، زیرا نیروهای «نحس» به سمت غرب عقب‌نشینی کردند. به نظر می‌رسد در این نبرد ارتش سودان پیروز خواهد شد، مگر این‌که حادثه غیرمنتظره‌ای، تغییر اساسی ایجاد کند.

این‌که جنگ چقدر ادامه پیدا کند تا حد زیادی به امارات بستگی دارد، زیرا حمایت آن برای نیروهای «نحس» حیاتی است. یکی از دلایلی که ابوظبی از نیروهای «نحس» حمایت کرد این بود که آن‌ها بتوانند در برابر یمن متحد شوند. اما اکنون حتی اگر «نحس» پیشروی ارتش سودان را کند کند، بعید است به اندازه کافی توان جنگ در برابر یمن را داشته باشد.

اما تنها یک دلیل برای حمایت از «نحس» وجود دارد: طلا. در سال پیش از جنگ امارات ۲.۳ میلیارد دلار طلا وارد کرد، و این رقم تنها افزایش یافته است. با این حال، تأمین «نحس» دشوارتر و پرهزینه‌تر می‌شود، چون توان ارتش سودان به طور فزاینده‌ای برای توقف محموله‌های سلاح بیشتر می‌شود.

به علاوه، در جنوری ۲۰۲۵، امریکا شرکت‌های اماراتی را که از «نحس» حمایت می‌کنند، تحریم کرد. حکم دستگیری دیوان کیفری بین‌المللی علیه اعضای «نحس» و حمله اخیر آن به بیمارستانی سعودی در دارفور، این نیرو را بیشتر به یک جریان منحوس تبدیل کرده است. باید دید آیا این هزینه‌ها برای تغییر حمایت امارات کافی است یا خیر.

حمایت ایران از نیروهای مسلح سودان، این منطقه را تغییر خواهد داد. نخست این‌که سودان در حال فاصله گرفتن از تلابیب است. در فیبروری ۲۰۲۴، **علی الصادق**، وزیر خارجه ارتش سودان، به ایران سفر کرد و با ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور فقید ایران، در تهران ملاقات کرد.

رئیسی در این سفر کشورهایی مانند امارات را به دلیل عادی‌سازی روابط با اسرائیل محکوم کرد. الصادق علی‌رغم عادی‌سازی در سه سال قبل، هیچ اعتراضی نکرد و تجاوز دولت اشغالگر به غزه را محکوم کرد. سودان پیش از این خواستار پایان دادن به خصومت‌ها و احترام به حقوق فلسطینیان شده بود، این نخستین باری بود که اسرائیل را به نبرد فرا می‌خواند و مؤاخذه می‌کرد.

سودان نیز برای ایران حیاتی است، زیرا موقعیت آن در بحیره سرخ بین اسرائیل و یمن اهمیت فراوانی دارد. (حتی) زمانی که روابط تیره بود، بندر سودان مرکز مهمی برای فرستادن سلاح به جنبش‌های مقاومت فلسطین بود. با احیای روابط تهران و خارطوم، حمایت نه تنها به حماس، بلکه به یمن نیز افزایش می‌یابد.

حضور ایران همچنین به عنوان یک عامل بازدارنده علیه اسرائیل و ائتلاف تحت رهبری عربستان در یمن عمل خواهد کرد. سودان با هفت کشور هم‌مرز است که به ایران امکان می‌دهد قدرت خود را در منطقه وسیع‌تری نشان دهد. از سال ۲۰۱۸، همسایه سودان، اتیوپی، به ایران نزدیک‌تر شده است، به ویژه از زمانی که تهران هواپیماهای بدون سرنشین (پهپاد) خود را در درگیری تی‌گرای ارائه کرد. این می‌تواند جمهوری اسلامی (ایران) را به عنوان یک مذاکره‌کننده بالقوه بین اتیوپی و سودان پیرامون (مسأله) نیل مطرح سازد و با تلاش‌های مشابه ترکیه رقابت کند.

این‌که تا چه حد نیروهای مسلح سودان با ایران هم‌سو باشند، به مشارکت سایر کشورها بستگی دارد. نیروهای مسلح سودان از سوی کشورهای متحد غرب مانند مصر، عربستان سعودی و ترکیه حمایت می‌شوند. در حالی که مصر برای مدت کوتاهی عقب‌نشینی کرد، ماه گذشته با اعلام همکاری با اریتره و سومالی برای آموزش ارتش سودان دوباره شرکت کرد. ادعا می‌شود که درخواست ایران برای ایجاد پایگاه بحری در بندر سودان به دلیل نگرانی از واکنش کشورهای متحد غرب، رد شده است. با این حال یک پایگاه بحری جدید روسیه در سواحل بحیره سرخ سودان، می‌تواند

به پر کردن این شکاف برای ایرانی‌هایی که در جنوری یک مشارکت ستراتیژیک تاریخی با مسکو امضاء کردند، کمک کند.

تصمیم ماه گذشته ایالات متحده برای تحریم عبدالفتاح البرهان، رئیس نیروهای مسلح سودان، و حمایت مستمر امارات از نیروهای «نحس» می‌تواند همسوئی نیروهای ارتش سودان را با دشمنان غرب مانند ایران و روسیه، افزایش دهد. پیروزی احتمالی ارتش سودان در غرب آسیا می‌تواند موجب تغییر ائتلاف‌ها و اتحادها بشود. حتی اگر کشورهای غربی بخواهند با بلندپروازی‌های ایران مقابله کنند، تهران نفوذ خود را در سودان تضمین کرده است. تغییر رویکرد سودان نسبت به اسرائیل در میان کشورهای عربی که عادی‌سازی را پذیرفته یا در حال بررسی آن هستند، بشدت به چشم خواهد آمد. پس از جنگ، سودان احتمالاً به خاطر حمایت‌های حیاتی ایران در صدد جبران برخواهد آمد. حمایت امارات از «نحس»، اگرچه سودآور است، اما هرچه بیش‌تر ناپایدار می‌شود. مصر، عربستان سعودی و ترکیه همچنان از «نحس» حمایت می‌کنند، اما دخالت درازمدت امارات باعث می‌شود که سودان از غرب دورتر شود. اگر امارات از حمایت خود دست بکشد، پیروزی ارتش سودان اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد و تأثیری ماندگار بر منطقه می‌گذارد.

۱۳ فبروری ۲۰۲۵